

CPT/Inf (2014) 5. dokuments

Ziņojums

**Latvijas valdībai
par Eiropas Komitejas
spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības
vai soda novēršanai (*CPT*)
vizīti Latvijā**

laika posmā no 2013. gada 12. septembra līdz 17. septembrim

Latvijas valdība ir lūgusi publicēt šo ziņojumu un savas atbildes uz to. Valdības atbilde ir izklāstīta *CPT/Inf* (2014) 6. dokumentā.

Strasbūra, 2014. gada 11. marts

SATURA RĀDĪTĀJS

<i>CPT</i> ziņojuma pavadvēstules kopija.....	3
I. IEVADS	4
A. Vizītes datums un delegācijas sastāvs	4
B. Vizītes konteksts un apmeklētās iestādes	4
C. Nodrošinātā sadarbība un delegācijas rīkotās apspriedes	5
II. VIZĪTES LAIKĀ KONSTATĒTIE FAKTI UN IEROSINĀTĀS DARBĪBAS.....	6
A. Policijas iecirkņi	6
1. Ievadpiezīmes	6
2. Apstākļi īslaicīgās aizturēšanas vietās	7
B. Ieslodzījuma vietas	10
1. Ievadpiezīmes	10
2. Uz mūžu notiesāto stāvoklis	11
3. Veselības aprūpes pakalpojumi	15
4. Citi jautājumi	19
a) pirmstiesas apcietinājumā esošo ieslodzīto stāvoklis Rīgas Centrālcietumā	19
b) ieslodzījuma vietu darbinieki	19
c) saziņa ar ārpasauli.....	20
PIELIKUMS:	
<u><i>CPT</i> formulēto ieteikumu, piezīmju un informācijas pieprasījumu saraksts.....</u>	21

CPT ziņojuma pavadvēstules kopija

Aigai Liepiņai,
ārkārtējai un pilnvarotajai vēstniecei
Latvijas pastāvīgajā pārstāvniecībā
Eiropas Padomē
67, allée de la Robertsau
67000 STRASBOURG

Strasbūra, 2013. gada 21. novembris

Cienītā vēstnieces kundze!

Ievērojot Eiropas Konvencijas par spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanu 10. panta 1. punktu, es ar šo pievienoju Latvijas valdībai adresētu ziņojumu, kuru pēc vizītes Latvijā, kas notika no 2013. gada 12. septembra līdz 17. septembrim, sagatavojusi Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai (*CPT*). Ziņojums tika pieņemts *CPT* 82. sanāksmē, kas notika no 2013. gada 4. novembra līdz 8. novembrim.

CPT sniegtie ieteikumi, piezīmes un informācijas pieprasījumi ir uzskaitīti ziņojuma pielikumā. Attiecībā uz *CPT* ieteikumiem saistībā ar Konvencijas 10. pantu Komiteja lūdz Latvijas iestādes **trīs mēnešu** laikā sniegt vispusīgu atbildi par to, kādi pasākumi ir veikti šo ieteikumu īstenošanai. *CPT* cer, ka Latvijas iestādes savā atbildē varēs sniegt arī informāciju par pasākumiem, kas veikti, reaģējot uz šajā ziņojumā izteiktajām piezīmēm, kā arī uz informācijas pieprasījumiem.

Ja atbilde tiek sūtīta latviešu valodā, *CPT* lūdz pievienot tās tulkojumu angļu vai franču valodā.

Ja Jums rodas jautājumi par *CPT* ziņojumu vai turpmāko procedūru, esmu Jūsu rīcībā.

Ar cieņu,

Latifs HUSEINOVS [*Latif HÛSEYNOV*],
Eiropas Komitejas
spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības
vai soda novēršanai priekšsēdētājs

I. IEVADS

A. Vizītes datums un delegācijas sastāvs

1. Ievērojot Eiropas Konvencijas par spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanu (turpmāk tekstā – „Konvencija”) 7. pantu, laika posmā no 2013. gada 12. septembra līdz 17. septembrim CPT delegācija bija vizītē Latvijā¹. Šī vizīte bija tāda, kas CPT šķita „vajadzīga, ņemot vērā apstākļus” (sk. Konvencijas 7. panta 1. punktu).

2. Vizītē piedalījās šādi CPT locekļi:

- Latifs HUSEINOVS [*Latif HÜSEYNOV*], CPT priekšsēdētājs (delegācijas vadītājs);
- Mažena KSELA [*Marzena KSEL*], CPT priekšsēdētāja pirmā vietniece;
- Selsu Žozē DASNEVESS MANATA [*Celso José DAS NEVES MANATA*];
- Georgs TUGUŠI [*George TUGUSHI*].

Viņiem palīdzēja Elvins ALIJEVS [*Elvin ALIYEV*] no CPT sekretariāta, kā arī

- Ingūna BEĶERE (tulks);
- Viktors FREIBERGS (tulks);
- Ieva VIZULE (tulks).

B. Vizītes konteksts un apmeklētās iestādes

3. Ziņojumā par 2011. gada vizīti² CPT pauda bažas par to, ka vērojams neliels vai pat nekāds progress attiecībā uz daudzu būtisku Komitejas sniegto ieteikumu īstenošanu pēc iepriekšējās vizītes Latvijā, īpaši attiecībā uz apcietinājuma apstākļiem policijas iecirkņos, aktivitāšu iespējām, kas tiek nodrošinātas pirmstiesas apcietinājumā esošiem ieslodzītajiem, uz mūžu notiesātajiem piemēroto režīmu un drošības pasākumiem, kā arī cietumu darbinieku komplektēšanas līmeni. Tāpat ziņojumā tika akcentētas vairākas būtiskas nepilnības attiecībā uz veselības aprūpes nodrošināšanu ieslodzītajiem.

Informācija, ko Latvijas iestādes sniedza savās atbildēs uz ziņojumu par vizīti 2011. gadā, nemazināja Komitejas bažas par iepriekš minētajiem jautājumiem. Tāpēc CPT nolēma atgriezties Latvijā, lai uz vietas pārbaudītu, kādus pasākumus iestādes ir veikušas, lai īstenotu attiecīgos Komitejas sniegtos ieteikumus. Šajā sakarībā īpaša uzmanība tika pievērsta situācijai ieslodzījuma vietās (tostarp uz mūžu notiesātajiem piemērotajam režīmam un veselības aprūpes nosacījumiem) un apstākļiem īslaicīgās aizturēšanas vietās policijas iecirkņos.

4. CPT delegācija apmeklēja šādas ieslodzījuma vietas:

Cietumus

- Daugavgrīvas cietumu (uz mūžu notiesāto bloku);
- Jelgavas cietumu;
- Rīgas Centrālcietumu;

¹ CPT ir bijusi Latvijā četrās periodiskās vizītēs (1999. gadā, 2002. gadā, 2007. gadā un 2011. gadā) un divās *ad hoc* vizītēs (2004. gadā un 2009. gadā). Visi ziņojumi par vizītēm, kā arī valdības atbildes uz tiem ir pieejamas Komitejas tīmekļa vietnē (<http://www.cpt.coe.int/en/states/lva.htm>).

² Sk. CPT/Inf (2013) 20. dokumenta 5. punktu.

- Cietumu slimnīcu Olainē.

Policijas iecirkņus

- Īslaicīgās aizturēšanas vieta Daugavpils policijas iecirknī;
- Īslaicīgās aizturēšanas vieta Dobeles policijas iecirknī;
- Īslaicīgās aizturēšanas vieta Jēkabpils policijas iecirknī;
- Īslaicīgās aizturēšanas vieta Jelgavas policijas iecirknī;
- Īslaicīgās aizturēšanas vieta Saldus policijas iecirknī;

C. Nodrošinātā sadarbība un delegācijas rīkotās apspriedes

5. Vizītes laikā delegācija apspriedās ar tieslietu ministru Jāni BORDĀNU, Tieslietu ministrijas valsts sekretāra vietnieci Lailu MEDINU, Iekšlietu ministrijas valsts sekretāra vietnieku Viktoru ELKSNI, kā arī Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieci Ilonu SPURI un citiem Iekšlietu, Tieslietu un Veselības ministrijas vecākajiem ierēdņiem. Tāpat delegācija tikās ar Latvijas tiesībsarga biroja pārstāvjiem.

6. Vizītes laikā gan valsts iestādes, gan apmeklēto iestāžu darbinieki nodrošināja lielisku sadarbību ar delegāciju. Tā ātri guva piekļuvi visām iestādēm, kuras tā vēlējās apmeklēt (tostarp tām, kuras iepriekš nebija brīdinātas), un tai bija iespēja arī individuāli runāt ar ieslodzītajiem. Tāpat delegācijai tika nodrošināta piekļuve visiem dokumentiem, kurus tā vēlējās apskatīt.

Tomēr *CPT* ir vēlreiz jāuzsver, ka Konvencijas 3. pantā minētais sadarbības princips neattiecas tikai uz pasākumiem delegācijas darba atvieglošanai. Tas prasa arī izlēmīgu rīcību, reaģējot uz Komitejas sniegtajiem ieteikumiem. Savā 2013. gada vizītē *CPT* norādīja, ka ir panākts progress atsevišķās jomās, piemēram, attiecībā uz režīmu, ko piemēro uz mūžu notiesātajiem soda izciešanas režīma vidējā pakāpē, kā arī attiecībā uz atsevišķiem cietumā nodrošinātās veselības aprūpes aspektiem. Tomēr maz ir darīts vai nekas nav darīts attiecībā uz atsevišķiem ilgstoši izteiktiem būtiskiem ieteikumiem, kas minēti jau iepriekšējos ziņojumos, īpaši attiecībā uz režīmu, ko piemēro uz mūžu notiesātajiem un pirmstiesas apcietinājumā esošiem ieslodzītajiem, kuri sodu izcieš režīma zemākajā pakāpē, kā arī attiecībā uz cietumu darbinieku komplektēšanu.

Atbilstoši sadarbības principam, kas ir Konvencijas pamatā, *CPT* mudina Latvijas iestādes vairāk censties uzlabot situāciju, ņemot vērā Komitejas ieteikumus.

II. VIZĪTES LAIKĀ KONSTATĒTIE FAKTI UN IEROSINĀTĀS DARBĪBAS

A. Policijas iecirkņi

1. Ievadpiezīmes

7. Pamata tiesību normas, ar kurām reglamentē policijas iespējas aizturēt kādu personu, būtībā nav mainītas kopš 2011. gada vizītes³. Papildus tam, ka aizdomās turētus likumpārkāpējus var turēt apcietinājumā policijā (pirms tiesas) ne ilgāk kā 48 stundas, īslaicīgās aizturēšanas vietas policijas iecirkņos izmanto arī tam, lai tajās uz laika posmu līdz 15 dienām turētu ieslodzījumā personas, kurām ir piespriests cietumsods par administratīvu pārkāpumu⁴.

8. *CPT* pauda bažas par to, ka daudzas personas, kurām apcietinājumu noteikusi tiesa, ilgu laiku atrodas īslaicīgās aizturēšanas vietās policijas iecirkņos pirms pārvešanas uz ieslodzījuma vietu. Minētais laika posms bieži vien ir vairākas dienas un dažkārt pat nedēļas (piemēram, līdz 52 dienām īslaicīgās aizturēšanas vietā Dobeles iecirknī; līdz 36 dienām īslaicīgās aizturēšanas vietā Daugavpils iecirknī). Šāda situācija pastāvot loģistikas problēmu dēļ (t. i., nav pieejams eskorts) vai tāpēc, ka tiek turpināta izmeklēšana.

Komiteja vēlas uzsvērt to, ka būtībā pirmstiesas apcietinājumā esošām personām nevajadzētu atrasties īslaicīgās aizturēšanas vietās, bet tās būtu jāpārved uz ieslodzījuma vietu; turklāt to nosaka arī Eiropas cietumu noteikumu 10.2 punkts⁵. Ja persona tiek turēta policijas iecirknī pat pēc tiesas, palielinās tās iebiedēšanas un sliktas izturēšanās risks. ***CPT* iesaka Latvijas iestādēm veikt pasākumus, lai nodrošinātu to, ka pirmstiesas apcietinājumā esošas personas vienmēr tiek laikus pārvestas uz ieslodzījuma vietu.**

9. Joprojām spēkā ir tas, ka ieslodzījuma vietā ievietotu personu bieži un nereti atkārtoti ved atpakaļ uz īslaicīgās aizturēšanas vietu policijas iecirknī, ja tas ir nepieciešams izmeklēšanas vai tiesvedības nolūkos. Tiesību akti joprojām nenosaka laika ierobežojumu šādi personai atpakaļvešanai uz policijas iecirkni, un apmeklētajās policijas iecirkņos šāds aizturēšanas periods var ilgt no vairākām dienām līdz pat ilgāk nekā mēnesim. Piemēram, īslaicīgās aizturēšanas vietā Dobeles iecirknī delegācija satika nepilngadīgu apcietināto, kas no Cēsu Audzināšanas iestādes nepilngadīgajiem uz iecirkni bija vests atpakaļ trīs reizes laikā no 2013. gada jūlija sākuma līdz septembra vidum (vienu reizi uz 13 dienām)⁶.

Kā iepriekš uzsvērusi *CPT*, gan no sliktas izturēšanās novēršanas viedokļa raugoties, gan arī ņemot vērā sliktos apstākļus atsevišķās īslaicīgās aizturēšanas vietās, pirmstiesas apcietinājumā esošu personu turpmāk ir labāk nopratināt ieslodzījuma vietā, nevis policijas telpās. **Komiteja vēlreiz aicina Latvijas iestādes veikt pasākumus – tostarp likumdošanas jomā –, lai nodrošinātu to, ka ieslodzīto atvešana atpakaļ uz īslaicīgās aizturēšanas vietām tiek lūgta un atļauta tikai ārkārtas gadījumos īpašu iemeslu dēļ un uz iespējami**

³ Sk. *CPT/Inf* (2013) 20. dokumenta 9. punktu.

⁴ Turklāt policija var aizturēt personu dažādu juridisku iemeslu dēļ, piemēram, lai pārbaudītu tās identitāti vai arī sabiedrības drošības, kārtības, veselības vai morāles apsvērumu dēļ (var aizturēt līdz četrām stundām), vai arī tad, ja persona apdraud sevi vai citus alkohola vai narkotisko vielu izraisīta reibuma dēļ (var aizturēt līdz 12 stundām).

⁵ Noteikumu 10.2. punktā teikts: „Personas, kurām tiesu iestāde ir piemērojusi pirmstiesas apcietinājumu, un personas, kurām ar notiesājošu spriedumu atņemta brīvība, ir jātur apcietinājumā tikai ieslodzījuma vietās, t. i., iestādēs, kas paredzētas apcietinātajiem, kuri atbilst abām minētajām kategorijām.”

⁶ Tāpat jāņem vērā tas, ka šis nepilngadīgais pēc sākotnējā tiesas piespriedē apcietinājuma 2013. gada maijā 47 secīgas dienas bija turēts īslaicīgās aizturēšanas vietā Dobeles iecirknī.

īsāku laiku. Katrā atsevišķajā gadījumā ieslodzītā atvešana uz īslaicīgās aizturēšanas vietu būtu jāpamato ar īpašu prokurora vai tiesneša atļauju; to nekādā gadījumā nevajadzētu darīt pēc policijas izmeklētāja ieskatiem (kā šobrīd notiek Latvijā).

10. Attiecībā uz administratīvo aizturēšanu delegāciju informēja par to, ka parlamentā ir iesniegts tiesību aktu grozījumu projekts, kura mērķis ir noteikt kriminālu atbildību par dažiem visbiežāk izdarītajiem administratīvajiem pārkāpumiem (piemēram, huligānismu un zāles dedzināšanu). Tika norādīts, ka līdz ar šo grozījumu spēkā stāšanos samazinātos administratīvi aizturēto personu skaits īslaicīgās aizturēšanas vietās⁷. **CPT vēlētos saņemt atjauninātu informāciju par šo jautājumu.**

11. Vispār Komiteja uzskata — ja persona tiek aizturēta uz vairāk nekā dažām dienām, papildus pastaigai svaigā gaisā ir jāparedz arī citas aktivitātes ārpus kameras sienām (piemēram, sporta aktivitātes), kā arī jānodrošina atbilstoši materiālie apstākļi un tāda personāla klātesamība, kas ir apmācīts apieties ar personām, kuras aizturētas uz ilgāku laiku. Turklāt uz ilgu laiku aizturētajiem ir jābūt tiesībām uzturēt pietiekami labu saziņu ar ārpusauli (runa ir, piemēram, par ģimenes locekļu apciemojumiem). Skaidrs, ka īslaicīgās aizturēšanas vietās Latvijā šie standarti netiek ievēroti.

CPT uzskata — būtu lietderīgi izvērtēt iespēju atcelt administratīvo aizturēšanu. Kamēr vien īslaicīgās aizturēšanas vietas izmantos tam, lai tajās turētu administratīvi aizturētās personas, Komiteja ierosina Latvijas iestādēm veikt pasākumus, lai nodrošinātu to, ka šajās iestādēs ir atbilstoši resursi, lai rūpētos par šādām aizturētajām personām, ņemot vērā iepriekš minētās piezīmes.

2. Apstākļi īslaicīgās aizturēšanas vietās

12. Savā ziņojumā par 2011. gada vizīti Latvijā CPT ļoti kritiski izteicās par apstākļiem, kādos personas tiek turētas lielākajā daļā apmeklēto īslaicīgās aizturēšanas vietu, un norādīja, ka apstākļus dažās no tām varētu uzskatīt par tādiem, kas līdzinās necilvēcīgai un pazemojošai attieksmei.⁸

Savā atbildē uz iepriekš minēto ziņojumu Latvijas iestādes sniedza vispusīgu informāciju par pasākumiem, kas veikti, lai uzlabotu apstākļus īslaicīgās aizturēšanas vietās tajos policijas iecirkņos, par kuriem CPT bija izteikusies kritiski. Īpaši tika minēti pasākumi, kas veikti, lai uzlabotu vispārējo stāvokli kamerās, kā arī dabiskā apgaismojuma, ventilācijas un ūdens pieejamību⁹.

13. 2013. gada apmeklējuma laikā delegācija devās pārbaudes vizītēs uz īslaicīgās aizturēšanas vietām Dobeles, Jēkabpils, Jelgavas un Saldus iecirkņos, lai pārliecinātos par to, vai vispārējie apstākļi šo iecirkņu īslaicīgās aizturēšanas vietās ir atbilstošā līmenī. Turklāt delegācija pirmo reizi apmeklēja jauno īslaicīgās aizturēšanas vietu Daugavpilī.

14. *Īslaicīgās aizturēšanas vietā Daugavpils iecirknī*, kura tika atvērta 2013. gada janvārī, ir nodrošināti augsta standarta materiālie apstākļi, un tā var kalpot kā paraugs citu īslaicīgās aizturēšanas vietu veidošanai valstī. Telpās ir ierīkotas 30 divvietīgas 17 m² plašas kameras.

⁷ Tomēr jānorāda tas, ka lielākā daļa administratīvi aizturēto personu, kuras policijas iecirknī atradās CPT vizītes laikā, bija aizturētas par transportlīdzekļa vadīšanu alkohola reibumā.

⁸ Sk. CPT/Inf (2013) 20. dokumenta 26.–29. punktu.

⁹ Sk. CPT/Inf (2013) 21. dokumenta 81. un 82. punktu.

Tās bija tīras, ar labu apgaismojumu (labā dabiskā apgaismojuma pieejamība) un ventilāciju, kā arī atbilstoši aprīkotas (tostarp ar pilnībā nodalītu tualeti kamerā).

15. Situācija *īslaicīgās aizturēšanas vietā Jēkabpils iecirknī* bija acīmredzami uzlabojusies salīdzinājumā ar nožēlojamajiem apstākļiem, kas tika konstatēti 2011. gada vizītes laikā. Tagad iecirkņa *īslaicīgās aizturēšanas telpās* tika nodrošināti apmierinoši apstākļi, un tās bija paredzētas *īslaicīgai aizturēšanai*, kas nav ilgāka par dažām dienām: kopumā kamerās bija pietiekami labi pieejams dabiskais apgaismojums un labs mākslīgais apgaismojums, un kameras bija pieņemamā stāvoklī, tīras un labi ventilētas.

16. Pārējos trīs iecirkņos konstatētā situācija daudz neatšķīrās no tās, kas tika novērota iepriekšējās *CPT* vizītes laikā. *Dobeles iecirknī* cietuma kameru stāvoklis joprojām bija slikts, tāpat kā higiēnas apstākļi, un bieži vien kamerās nebija atbilstošas ventilācijas. Turklāt neseni ieliktie kameru logi bija pārāk mazi, lai no koridora pa tiem varētu ieplūst pietiekami daudz dienasgaismas. Arī mākslīgais apgaismojums nebija pietiekams. *Jelgavas iecirknī* cietuma kameras bija nolietotas un netīras, un kameru logu metāla slēgi liedza izmantot dabisko apgaismojumu. Turklāt ventilācija nebija atbilstoša, un gaiss apmeklētajās cietumu kamerās bija sasmacis. *Saldus iecirknī* cietuma kameru stāvoklis bija slikts, tās bija netīras un smakoja. Tāpat kā 2011. gadā cietuma kamerām nebija logu (tātad nebija nodrošināta nekāda dabiskā apgaismojuma pieejamība), un mākslīgais apgaismojums bija vājš. Tāpat jāņem vērā tas, ka nevienā no minētajām *īslaicīgās aizturēšanas vietām* kamerās nebija ierīkota funkcionējoša trauksmes sistēma.

17. Pozitīvi, ka visās apmeklētajās *īslaicīgās aizturēšanas vietās* aizturētie kopumā tika nodrošināti ar galvenajiem personiskās higiēnas priekšmetiem un atbilstošu ēdienu. Turklāt katrā no šiem iecirkņiem bija ierīkota neliela bibliotēka, un aizturētajiem bija pieejama lasāmviela.

18. Vizītes sākumā delegāciju informēja par to, ka saistībā ar Norvēģijas finanšu instrumentu programmu tuvākajā nākotnē tiks veikti remontdarbi aptuveni divpadsmit *īslaicīgās aizturēšanas vietās*, tostarp Jelgavā un Saldū. *CPT* to vērtē atzinīgi; **tā vēlētos saņemt precīzu pārskatu par pasākumiem, kas veikti, lai novērstu 16. punktā minētās nepilnības šajos divos iecirkņos.**

Attiecībā uz *īslaicīgās aizturēšanas vietu Dobelē* Komiteja iesaka tajā nekavējoties veikt ievērojamus remontdarbus, ņemot vērā 16. punktā minētās piezīmes.

19. *CPT* noskaidroja, ka visās *īslaicīgās aizturēšanas vietās* ir ierīkots pagalmis pastaiģām svaigā gaisā. Tas vērtējams atzinīgi.

Tomēr bažas raisa tas, ka aizturētie pieaugušie kopumā ārā drīkst uzturēties tikai 30 minūtes dienā neatkarīgi no īpašajiem *CPT* ieteikumiem pēc iepriekšējām vizītēm. Šajā sakarībā Latvijas iestādes informēja delegāciju, ka 2013. gada janvārī Valsts policijas priekšnieks izdevis apkārtrakstu, kurā noteikts, ka tad, ja *inter alia* persona *īslaicīgās aizturēšanas vietā* atrodas ilgāk par 24 stundām, tai atbilstoši iespējām katru dienu piedāvā vienu stundu pastaiģām svaigā gaisā¹⁰. Tomēr, cik delegācija par to varēja pārliecināties, nevienā no apmeklētajām *īslaicīgās aizturēšanas vietām* darbinieki nebija informēti par šādu apkārtrakstu. Turklāt atsevišķos policijas iecirkņos nepilngadīgajiem dažkārt bija atļauts doties pastaiģā svaigā gaisā nepilnu stundu (pretēji tam, kas noteikts spēkā esošajos tiesību aktos).

¹⁰ Aizturēto personu turēšanas kārtības likums paredz — ja aizturētais *īslaicīgās aizturēšanas vietā* atrodas ilgāk par 24 stundām, viņam ir tiesības uz *vismaz* 30 minūtēm ilgu pastaiģu svaigā gaisā (7. panta 7. punkts).

CPT atkārtoti iesaka visām personām, kuras tiek aizturētas policijā 24 stundas vai ilgāk, piedāvāt pastaigas svaigā gaisā un nodrošināt to, ka visām personām, kuras īslaicīgās aizturēšanas vietās atrodas ilgāk par 48 stundām, ir tiesības uz vismaz vienu stundu ilgu pastaigu svaigā gaisā katru dienu.

B. Ieslodzījuma vietas

1. Ievadpiezīmes

20. *CPT* delegācija devās mērķtiecīgās vizītēs, apmeklējot uz mūžu notiesāto blokus Daugavgrīvas un Jelgavas cietumos. Pēdējā no minētajiem cietumiem delegācija pārbaudīja arī veselības aprūpes nodrošināšanu ieslodzītajiem. Arī vizīte Rīgas Centrālcietumā bija mērķtiecīga, un tajā galvenā uzmanība tika pievērsta pirmstiesas apcietinājumā esošo ieslodzīto režīmam un veselības aprūpes jautājumiem. Turklāt delegācija uz īsu brīdi viesojās arī Cietumu slimnīcā Olainē.

21. Vizītes laikā **Daugavgrīvas cietumā**, kura oficiālā ietilpība ir 1400 personas, atradās 904 ieslodzītie. Tostarp 43 uz mūžu notiesātas personas¹¹.

Jelgavas cietumā oficiāli ir 600 vietas, un vizītes laikā tajā atradās 579 ieslodzītie. Desmit no tiem bija notiesāti uz mūžu.

Rīgas Centrālcietumā oficiāli ir 1936 vietas, tajā atradās 1296 ieslodzītie. Aptuveni 75 procenti ieslodzīto atradās pirmstiesas apcietinājumā.

Cietumu slimnīca Olainē tika atvērta 2007. gadā pēc vecās Rīgas Centrālcietuma slimnīcas slēgšanas. Slimnīcas oficiālā ietilpība ir 100 vietas, bet vizītes laikā tajā atradās 65 pacienti (tostarp divi uz mūžu notiesātie).

22. Vizītes laikā kopējais ieslodzīto skaits Latvijā bija 5325 personas (tostarp 1538 pirmstiesas apcietinājumā esoši ieslodzītie), salīdzinot ar aptuveni 6600 personām, kuras bija ieslodzījumā 2011. gada vizītes laikā. Tātad joprojām vērojama pozitīvā tendence ieslodzīto skaita samazināšanās ziņā, kas tika konstatēta jau 2007. gada vizītes laikā. Tieslietu ministrijas pārstāvji informēja delegāciju par vairākiem grozījumiem Kriminālkodeksā, kuri stājās spēkā 2013. gada aprīlī; šie grozījumi paredzēja, ka par atsevišķiem pārkāpumiem ieslodzījuma termiņš tiek samazināts¹² vai sods ieslodzījumā tiek aizstāts ar citām sankcijām. Tika norādīts, ka laikposmā no 2013. gada aprīļa līdz septembra sākumam minēto grozījumu dēļ no ieslodzījuma tika atbrīvotas 232 personas, savukārt vēl 1053 personām tika samazināts soda termiņš. Paredzams, ka ar šiem tiesību aktiem nākamajos trīs gados ieslodzīto skaits samazināsies par aptuveni 20–30 %.

CPT ar prieku norādīja, ka valdība beidzot izdeva budžeta noteikumus jauna cietuma būvēšanai Rīgas teritorijā. Saskaņā ar delegācijai sniegto informāciju paredzams, ka jaunais cietums, kurā būs 1200 vietas (galvenokārt divvietīgās kamerās), tiks atvērts 2018. gadā. Līdz ar jaunā cietuma atvēršanu ir plānots slēgt Iļģuciema un Šķirotavas cietumus, kā arī atsevišķus Rīgas Centrālcietuma blokus.

CPT uzskata, ka ieslodzīto skaita turpmāka samazināšanās, kā arī plānotā jaunā cietuma būvniecība dod Latvijas iestādēm labu iespēju pārskatīt spēkā esošos juridiskos standartus par ieslodzīto dzīvojamo platību¹³, lai nodrošinātu vismaz 4 m² telpu katram ieslodzītajam

¹¹ Divas no šīm personām bija īslaicīgi pārvestas uz Cietumu slimnīcu Olainē.

¹² Precīzāk, ieslodzījuma termiņš par nevardarbīgiem pārkāpumiem tika samazināts par līdz pat 30 %.

¹³ Spēkā esošie valsts juridiskie standartu paredz, ka pieaugušam notiesātam ieslodzītam vīrietim nodrošina 2,5 m² dzīvojamo platību, savukārt katram pieaugušam pirmstiesas apcietinājumā esošam ieslodzītam vīrietim, kā arī visām sievietēm un nepilngadīgiem ieslodzītajiem — 3 m² dzīvojamo platību.

vairākvietīgās kamerās atbilstoši *CPT* ilgstoši sniegtajiem ieteikumiem. **Komiteja aicina Latvijas iestādes bez turpmākas kavēšanās pārskatīt šos standartus.**

2. Uz mūžu notiesāto stāvoklis

23. Vizītes laikā valsts cietumos atradās 54 uz mūžu notiesātas personas. Tāpat kā tas bija iepriekšējo vizīšu laikā, visi uz mūžu notiesātie vīrieši atradās īpašos blokos Daugavgrīvas un Jelgavas cietumos¹⁴.

Daugavgrīvas cietumā atrodas 43 uz mūžu notiesātie, no tiem 23 bija soda izciešanas režīma vidējā pakāpē, savukārt 20 — zemākajā pakāpē¹⁵. Jelgavas cietumā bija izmitināti 10 uz mūžu notiesāti, un tie visi bija soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē.

24. Jau sākumā jānorāda, ka delegācijai nebija jāuzklausā pārmetumi par to, ka cietuma darbinieki fiziski slikti izturētos pret personām, kas notiesātas uz mūžu.

25. Daugavgrīvas cietumā apcietinājuma materiālie apstākļi uz mūžu notiesāto personu cietumu kamerās kopumā atbilda labam standartam, īpaši jaunajā cietuma blokā, kas paredzēts ieslodzītajiem, kuri sodu izcieš režīma zemākajā pakāpē. Šajā blokā ir astoņas četrvietīgas kameras, un katras kameras platība ir no 28 līdz 30 m². Katra cietuma kamera ir aprīkota ar divām divstāvu gultām, galdu un soliēm, plauktiem, televizoru, iekšējo telefonu, kā arī sanitāro nodalījumu ar tualeti un izlietni. Turklāt cietuma kameras ir tīras, ar labu ventilāciju, un tajās ir atbilstoši pieejams dabiskais un mākslīgais apgaismojums.

Tomēr kamerā ierīkotā tualete ir tikai daļēji nodalīta, kas ir būtisks trūkums vairākvietīgās kamerās. ***CPT* iesaka veikt tūlītējus pasākumus, lai pilnībā nodalītu tualetes (t. i., lai izveidotu nodalījumu no grīdas līdz griestiem) uz mūžu notiesāto kamerās Daugavgrīvas cietumā (kā arī jebkurā citā vairākvietīgā kamerā iestādēs, kurās tualetes cietumu kamerās nav pilnībā nodalītas).**

26. Jelgavas cietumā ieslodzījuma apstākļi uz mūžu notiesāto blokā joprojām ir slikti. Šajā sakarībā delegāciju informēja, ka cietumā kopumā tiek veikta rekonstrukcija. ***CPT* vēlētos saņemt atjauninātu informāciju šajā jautājumā, tostarp precīzu pārskatu par pasākumiem, kas īstenoti, lai uzlabotu materiālos apstākļus (tostarp pilnīgi nodalītu tualetes no pārējās kameras telpas) uz mūžu notiesāto blokā Jelgavas cietumā.**

27. *CPT* atzinīgi vērtē pasākumus, kuri Daugavgrīvas cietumā īstenoti, lai uzlabotu uz mūžu notiesāto režīmu soda izciešanas režīma vidējā pakāpē. Ir izveidota drēbniecības darbnīca, kurā 18 ieslodzītie strādā katru dienu no pirmdienas līdz piektdienai. Turklāt uz mūžu notiesātajiem, kuri atrodas soda izciešanas režīma vidējā pakāpē, joprojām piemēro atvērto durvju politiku, proti, tie var neierobežoti dienas laikā iziet pagalmā, tāpat viņu rīcībā ir koptelpa, kurā tie var ēst, pulcēties un skatīties televīziju.

¹⁴ Vienīgā valstī uz mūžu notiesātā sieviete ir izmitināta Ilguciema sieviešu cietumā. Saskaņā ar delegācijai sniegto informāciju viņa uzturas cietuma kamerā kopā ar trim citām ieslodzītajām.

¹⁵ Uz mūžu notiesātajiem ir jāizcieš vismaz septiņi gadi soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē, un to uzvedībai ir jābūt labai, lai tos varētu pārvietot uz vidējo pakāpi. Pēc vēl vismaz desmit gadu izciešanas ieslodzītie var sasniegt soda izciešanas režīma augstāko pakāpi. (Savā ziņojumā par 2011. gada vizīti *CPT* izteica konkrētus komentārus vispārīgi par sistēmu saistībā ar soda izciešanas režīma pakāpēm Latvijas cietumos, sk. *CPT/Inf* (2013) 20. dokumenta 47. punktu.)

Pretēji iepriekš minētajam pasākumu iespējas ārpus kameras sienām uz mūžu notiesātajiem soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē Daugavgrīvas cietumā joprojām ir ierobežotas; tikai septiņi ieslodzītie (divās grupās) strādā darbnīcā, kurā darina reliģiskus priekšmetus, strādājot 2½ stundas četras reizes nedēļā¹⁶. Lielākajai daļai šo ieslodzīto nav iespēju darīt kaut ko mērķtiecīgu, viņi ārpus kameras sienām drīkst pavadīt ne vairāk kā divas stundas dienā: šo ieslodzīto rīcībā ir pagalmi pastaigām svaigā gaisā (aptuveni 40 m²), kā arī pulcēšanās telpa ar televizoru un lasāmvielu; katru no šīm iespējām viņi var izmantot vienu stundu dienā. Ņemot vērā iepriekš minēto, šķiet, ka pastaigu laikā un pulcēšanās telpā viņiem būtībā nav liegts kontaktēties ar citiem uz mūžu notiesātajiem attiecīgajā režīma pakāpē.

28. Attiecībā uz Jelgavas cietumu vizītes laikā drīz vien kļuva skaidrs, ka ir ļoti maz uzlabojumu kopš iepriekšējās vizītes, ņemot vērā situāciju, kādā atrodas uz mūžu notiesātie, kuri sodu izcieš režīma zemākajā pakāpē. Delegācija norādīja, ka vēl neilgi pirms tās vizītes šie ieslodzītie 23 stundas diennaktī pavadīja ieslēgti savā cietuma kamerā (lielākoties pa divi vai pa vienam), un viņu vienīgā aktivitāte ārpus kameras sienām bija vienu stundu ilga pastaiga svaigā gaisā, kas tika atļauta atsevišķi pa kamerām, dodot iespēju pastaigāties nelielās kabīnēs (no 12 līdz 18 m²). Delegāciju informēja, ka nesen šiem ieslodzītajiem tika ierīkota neliela telpa ar televizoru un biljarda galdu, kurā viņi varēja uzturēties nelielās grupās pa divi vai trīs vienu reizi nedēļā uz divām stundām¹⁷. Šo jauno kārtību var aprakstīt tikai kā ļoti pieticīgu progresu pilnīgi nepieņemamas situācijas labošanai.

29. Bažas raisa arī tas, ka abās iestādēs uz mūžu notiesātajiem nav iespējams veikt gandrīz nekādas sporta aktivitātes. Daugavgrīvas cietumā vienīgo iespējamo sporta aktivitāti nodrošina stacionārs divritenis, kas atrodas pagalmā, kurš paredzēts ieslodzītajiem soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē, savukārt ieslodzītie soda izciešanas režīma vidējā pakāpē var pagalmā spēlēt basketbolu, bet Jelgavas cietumā vienīgā sportiskā nodarbe ir iespējama pie horizontāliem stieņiem pagalmā.

30. CPT iesaka nekavējoties īstenot pasākumus Jelgavas cietumā, lai nodrošinātu to, ka visiem uz mūžu notiesātajiem soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē ik dienas ir pieejama pulcēšanās telpa. Turklāt tiem uz mūžu notiesātajiem, kuri tiek turēti vieninieku kamerās, būtu jānodrošina iespēja pastaigas laikā kontaktēties ar citiem uz mūžu notiesātajiem. Pagalmiem jābūt pietiekami lieliem, lai ieslodzītie varētu tajos nodarboties ar fiziskām aktivitātēm.

Tāpat CPT aicina Latvijas iestādes veikt pasākumus Daugavgrīvas un Jelgavas cietumos, lai izstrādātu un ieviestu vispusīgu režīmu, ar ko nodrošina pasākumus ārpus kameras sienām (piemēram, darbu, vēlams ar profesionālu vērtību, izglītību, sportu, atpūtas/pulcēšanās iespējas) visiem uz mūžu notiesātajiem, tostarp tiem, kuri atrodas soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē.

31. Pievēršoties drošības pasākumiem, kurus piemēro uz mūžu notiesātajiem, 2012. gada decembrī tika pieņemts grozījums Latvijas Sodū izpildes kodeksā, kurā minēti īpaši noteikumi par individuālā riska novērtējumu attiecībā uz personām, kas notiesātas uz mūžu, lai noteiktu nepieciešamību piemērot drošības pasākumus (t. i., roku dzelžus) cietuma teritorijā. Saskaņā ar jauno noteikumu¹⁸ attiecīgajos cietumos izveido īpašu riska novērtēšanas komisiju, kas var

¹⁶ Turklāt daži ieslodzītie regulāri dodas uz lūgšanu telpu (parasti vairākas reizes nedēļā).

¹⁷ Šī ir uz mūžu notiesāto vienīgā iespēja kontaktēties ar citiem ieslodzītajiem, kuri nav viņu kameras biedri, vai vispār kontaktēties ar kādu citu ieslodzīto.

¹⁸ Saskaņā ar minētā kodeksa 50⁸. pantu:

lemt par roku dzelžu piemērošanu uz mūžu notiesātajiem, kurus cietuma darbinieki pavada cietuma teritorijā, ja uzskata, ka attiecīgais ieslodzītais var apdraudēt viņu pavadošos darbiniekus, vai ja pastāv risks, ka ieslodzītais varētu bēgt.

32. *CPT* noskaidroja, ka pēc lietas, ko ierosināja viens Jelgavas cietumā ievietots uz mūžu notiesātais, un pēc attiecīgi kompetentā prokurora iejaukšanās Latvijas Ieslodzījuma vietu pārvalde 2013. gada februāra sākumā noteica Daugavgrīvas un Jelgavas cietumos pārtraukt piemērot roku dzelžus uz mūžu notiesātajiem, iekams nav stājies spēkā iepriekš minētais tiesību akta grozījums (2013. gada 1. aprīlī) un iekams izveidojamās komisijas nav veikušas individuālā riska novērtējumus. Attiecīgi laika posmā no 2013. gada februāra līdz augusta beigām (t. i., kad abos cietumos darbu sāka individuālā riska novērtēšanas komisijas) roku dzelžus nepiemēroja nevienam uz mūžu notiesātajam, kuru kādā no šiem cietumiem pavadīja darbinieki. Vērts norādīt, ka šajā laikā neviens uz mūžu notiesātais cietuma darbiniekiem neuzbruka un neviens ieslodzītais nemēģināja bēgt no cietuma.

33. Daugavgrīvas cietumā pirms *CPT* vizītes komisija izvērtēja deviņus uz mūžu notiesātos; komisija bija lēmusi, ka četriem no šiem ieslodzītajiem ir jāatsāk piemērot roku dzelžus katru reizi, kad tie darbinieka pavadībā iziet no savas kameras. Jelgavas cietumā komisija lēma, ka roku dzelžu piemērošana ir jāatsāk septiņiem no desmit uz mūžu notiesātajiem.

34. Vizīšu laikā Daugavgrīvas un Jelgavas cietumos delegācija pārbaudīja daudzus attiecīgo komisiju pieņemtos lēmumus katrā iestādē, tostarp visus lēmumus par roku dzelžu piemērošanas atsākšanu.

Pārbaudot iepriekš minētos lēmumus, atklājās, ka lielākā daļa lēmumu, ja ne visi, ar kuriem noteica roku dzelžu piemērošanu, bija kļūdaini. Lēmumos nekas netika minēts par attiecīgo ieslodzīto uzvedību laikposmā no 2013. gada februāra līdz augustam, kad roku dzelžus nepiemēroja. Turklāt neviens lēmums nebija izsmelošs, un tajos bieži bija sniegtas stereotipiskas norādes par neprecizētiem disciplinārajiem pārkāpumiem, kurus šie ieslodzītie bija izdarījuši vairākus gadus iepriekš. Daudzos lēmumos, nesniedzot nekādus sīkākus paskaidrojumus, tika uzsvērts arī tas, ka ieslodzītais ir „reģistrēts” kā persona ar tendenci bēgt vai uzbrukt. Bažas raisa arī tas, ka Jelgavas cietuma komisijas lēmumos personas pašreizējās „bīstamības” noteikšanai īpaša uzmanība tika veltīta noziegumam, par kuru attiecīgā persona bija notiesāta, kā arī šīs personas kriminālajai pagātnei. Pozitīvi, ka abās iestādēs attiecīgajiem ieslodzītajiem bija dota iespēja izteikties šajā jautājumā komisijā un viņi bija saņēmuši lēmuma kopiju.

35. *CPT* vēlas uzsvērt to, ka būtībā uz mūžu notiesātajam – kā jebkuram ieslodzītajam – nevajadzētu uzlikt roku dzelžus, kad cietuma darbinieki to pavada cietuma teritorijā. Šāda

Notiesātajiem ar brīvības atņemšanu uz visu mūžu (mūža ieslodzījums) pārvietošanas laikā brīvības atņemšanas iestādes teritorijā var piemērot speciālo līdzekli — roku dzelžus –, ja persona šajā laikā var apdraudēt to pavadošos darbiniekus vai pastāv pamatotas aizdomas par iespējamu notiesātā bēgšanu.

Katra ar brīvības atņemšanu uz visu mūžu (mūža ieslodzījums) notiesātā bīstamību un viņam pārvietošanas laikā brīvības atņemšanas iestādes teritorijā piemērojamā speciālā līdzekļa — roku dzelžu — nepieciešamību izvērtē brīvības atņemšanas iestādes priekšnieka izveidota komisija.

Komisijas sastāvā iekļauj par notiesāto sociālo rehabilitāciju, uzraudzību, drošību un medicīnisko aprūpi atbildīgo daļu priekšniekus un cietuma psihologu, kas strādā ar personām, kuras notiesātas ar brīvības atņemšanu uz visu mūžu (mūža ieslodzījums).

Komisija katru ar brīvības atņemšanu uz visu mūžu (mūža ieslodzījums) notiesāto vērtē ne retāk kā vienu reizi sešos mēnešos. Komisijas sēdes laikā klātienē tiek uzklauts notiesātā viedoklis.

Komisijas lēmumu notiesātais var apstrīdēt Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšniekam. Ieslodzījuma vietu pārvaldes priekšnieka lēmums nav pārsūdzams

prakse ir attaisnojama vienīgi ārkārtas situācijās; tās pamatā vienmēr jābūt individuālam un vispusīgam novērtējumam, kurā izvērtēti reālie riski, un šāds lēmums būtu regulāri un bieži jāpārskata.

36. CPT iesaka Latvijas iestādēm nekavējoties rīkoties, lai, ņemot vērā 34. un 35. punktā minētās piezīmes, veiktu jaunu un vispusīgu individuālā riska novērtējumu attiecībā uz visiem iepriekš minētajiem gadījumiem, kuros atsākta roku dzelžu piemērošana. Komiteja vēlētos saņemt precīzu informāciju par šāda novērtējuma rezultātiem.

37. CPT pauž bažas par to, ka saskaņā ar jauno grozījumu Latvijas Soduzpildes kodeksā galvenais cietuma ārsts ir riska novērtēšanas komisijas loceklis, kas lemj par roku dzelžu piemērošanu uz mūžu notiesātajiem. Komiteja vēlas uzsvērt, ka mediķis cietumā ir ieslodzīto personiskais ārsts un cietuma ārsta klātbūtne individuālā riska novērtēšanas komisijā var kaitēt ārsta un pacienta savstarpējai pašārvībai. Ņemot to vērā, ārsts ir jāinformē par visiem lēmumiem, ar ko nosaka roku dzelžu piemērošanu.

CPT iesaka Latvijas iestādēm pārskatīt attiecīgos tiesību aktus, ņemot vērā iepriekš minētās piezīmes.

38. Tāpat CPT pauž bažas par to, ka Daugavgrīvas cietumā tiek veikta video novērošana, pastāvīgi kamerās novērojot uz mūžu notiesātos. Šāda sistemātiska prakse šķiet nesamērīga, jo būtiski pārkāpj attiecīgo ieslodzīto privātumu.

CPT atzīst, ka video novērošana cietumu kamerās ir attaisnojama ārkārtas gadījumos, piemēram, ja pastāv aizdomas, ka persona var kaitēt sev vai izdarīt pašnāvību, vai ja pastāv konkrētas aizdomas, ka ieslodzītais kamerā veic darbības, kas varētu apdraudēt drošību. Tomēr ikviens lēmums, ar ko nosaka attiecīgā ieslodzītā video novērošanu, ir jāpamato ar individuālā riska novērtējumu, un tas ir regulāri jāpārskata.

CPT iesaka Latvijas iestādēm pārvērtēt video novērošanas izmantošanu cietuma kamerās Daugavgrīvas cietumā, ņemot vērā šīs piezīmes.

39. Kā uzsvērts ziņojumos par iepriekšējām vizītēm, CPT neuzskata par attaisnojamu sistemātisku uz mūžu notiesāto nošķiršanu¹⁹. Vairākās Eiropas valstīs – tostarp dažās Latvijas kaimiņvalstīs – gūtā pieredze liecina, ka uz mūžu notiesātie nebūt nav bīstamāki par citiem ieslodzītajiem un šīs personas var veiksmīgi integrēt galvenajā ieslodzīto kategorijā; daudzi no šiem ieslodzītajiem vēlas ilgstoši saglabāt stabilu vidi, kurā neveidojas konfliktsituācijas. Tāpēc uz mūžu notiesāto atrašanās vieta būtu jānosaka pēc vispusīga un pastāvīga riska un vajadzību novērtējuma, pamatojoties uz individualizētu soda izciešanas plānu, nevis tikai pamatojoties uz tiem piespriesto sodu.

CPT aicina Latvijas iestāde rīkoties, tostarp veikt pasākumus likumdošanas jomā, lai sāktu procesu uz mūžu notiesāto integrēšanai vispārējā ieslodzīto kategorijā, ņemot vērā iepriekš minētās piezīmes. To darot, iestādēm vajadzētu ņemt vērā *inter alia* Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikumu Rec(2003)23 par cietuma administrācijas izturēšanos pret uz mūžu ieslodzītajiem un ilgtermiņa ieslodzītajiem.

¹⁹ Sk. īpaši ziņojuma par 2007. gada vizīti 69. un 70. punktu (CPT/Inf(2009) 35. dokuments).

3. Veselības aprūpes pakalpojumi

40. Savas 2011. gada vizītes laikā *CPT* apmeklētajos cietumos ievēroja būtiskas nepilnības attiecībā uz veselības aprūpes pakalpojumiem, kas tajos pieejami (sk. *CPT/Inf*(2013) 20. dokumenta 82.–92. punktu). Kā minēts iepriekš, viens no 2013. gada vizītes mērķiem bija pārbaudīt pasākumus, kurus Latvijas iestādes īstenojušas, lai uzlabotu veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu ieslodzītajiem. Tāpēc *CPT* delegācija atkal devās uz Jelgavas cietumu un Rīgas Centrālcietumu, kā arī apmeklēja Cietumu slimnīcu Olainē.

41. Oficiāli situācija attiecībā uz ārstiem *Rīgas Centrālcietumā* nebija īpaši mainījusies kopš 2011. gada vizītes²⁰. Tomēr delegāciju informēja, ka ir vakance uz vienu pilnas slodzes ārsta vietu. Aprūpes personāls bija palielināts līdz 14½ vietām (t. i., sešām medmāsu vietām, 7½ feldšeru vietām un vienu rentgena tehniķa vietu).

Ikvienu vakanci, bez šaubām, vajadzētu nekavējoties aizpildīt. Attiecībā uz plaša profila ārstiem, ņemot vērā pašreiz iestādē ieslodzīto personu skaitu, proti, to ir gandrīz 1300, *CPT* uzskata, ka Rīgas Centrālcietumā vajadzētu strādāt trim pilnas slodzes plaša profila ārstiem. Turklāt vajadzētu palielināt arī aprūpes personāla skaitu.

Jelgavas cietumā strādā viens pilnas slodzes ārsts (ķirurgs), divi nepilnas slodzes (50 %) plaša profila ārsti un viens nepilnas slodzes (50 %) psihiatrs; to var uzskatīt par pietiekamu skaitu, ņemot vērā, ka cietumā atrodas aptuveni 600 ieslodzīto. Tomēr aprūpes personāls – divas medmāsas un viens feldšeris – ir acīmredzami nepietiekams.

CPT ar gandarījumu ievēroja, ka Rīgas Centrālcietumā patlaban feldšeris atrodas arī nakts laikā. Savukārt Jelgavas cietumā nakts laikā un nedēļas nogalēs cietumā joprojām nav neviena veselības aprūpes darbinieka.

***CPT* iesaka Latvijas iestādēm veikt pasākumus, lai uzlabotu veselības aprūpes personāla komplektēšanas līmeni Rīgas Centrālcietumā un Jelgavas cietumā, ņemot vērā iepriekš minētās piezīmes. Turklāt visos cietumos vienmēr vajadzētu būt personai, kas ir kompetenta sniegt pirmo palīdzību; vēlams, lai tā būtu ar atzītu medicīniskās aprūpes kvalifikāciju.**

42. Nožēlojami, ka, par spīti īpašajiem *CPT* ieteikumiem pēc 2011. gada vizītes, Jelgavas cietumā un Rīgas Centrālcietumā joprojām par medmāsu palīgiem nodarbina ieslodzītos. Viņi pilda dažādus uzdevumus veselības aprūpes nodaļā, tostarp aprūpē stacionāros slimniekus (Rīgas Centrālcietumā), kā arī piekļūst ieslodzīto medicīniskajām lietām.

***CPT* iesaka rīkoties, lai izskaustu šādu praksi, kad ieslodzītie tiek nodarbināti kā māsu palīgi, un nodrošinātu, ka neviens ieslodzītais nevar piekļūt citu ieslodzīto personiskajiem medicīnas datiem.**

43. Salīdzinot ar iepriekšējā vizītē konstatēto situāciju, *CPT* ievēroja atsevišķus uzlabojumus veselības aprūpes sniegšanā ieslodzītajiem. Bija acīmredzams, ka cietuma veselības aprūpes pakalpojumiem piešķir vairāk finanšu resursu. Vērts atzīmēt, ka pretēji vizītei 2011. gadā sūdzību par kavēšanos attiecībā uz cietuma veselības aprūpes personāla pieejamību bija maz.

²⁰ Plaša profila ārsts, psihiatrs un radiologs strādā uz pilnu slodzi, un vairāki ārsti strādā uz nepilnu slodzi (plaša profila ārsts, zobārsts, psihiatrs, ķirurgs, dermatologs un oftalmologs). Turklāt cietumu apmeklē arī otolaringologs (reizi nedēļā) un kardiologs (pēc nepieciešamības).

Gan Jelgavas cietumā, gan Rīgas Centrālcietumā delegācija novēroja, ka medikamentu krājums ir papildināts un ir paplašināts to zāļu saraksts, kuras ieslodzītajiem dod bez maksas. Turklāt, 2012. gada janvārī izdarot grozījumu Ārstniecības likumā, cietumu ārstiem ir iespēja sūtīt pacientus uz ārpus cietuma esošu medicīnas iestādi ambulatorai ārstēšanai. Būtībā delegācija ievēroja, ka abos apmeklētajos cietumos ieslodzītajiem tagad ir plašākas iespējas vērsties pie speciālista slimnīcā ārpus cietuma un, ja nepieciešams, saņemt speciālista aprūpi.

Tāpat delegācija novēroja, ka pretēji 2011. gadā konstatētajai situācijai tiek respektēta medicīniskā konfidencialitāte ārsta-ieslodzītā pārrunās; abos cietumos šādas pārrunas parasti notiek bez cietumsarga klātbūtnes.

44. Tomēr abos cietumos konstatētā situācija nebija pilnībā apmierinoša. Īpaši delegācija norādīja to, ka pašiem ieslodzītajiem ir jāmaksā par salīdzinoši dārgām zālēm, piemēram, jaunākās paaudzes neiroleptiskiem līdzekļiem un antibiotikām. Turklāt joprojām bija iespējama būtiska kavēšanās attiecībā uz to, lai nokārtotu ieslodzītā pārvešanu uz Cietumu slimnīcu (daļēji tāpēc, ka par ikvienu šādu pārvešanu bija nepieciešama Cietuma pārvaldes priekšnieka atļauja), un delegācija saņēma daudzu ieslodzīto sūdzības šajā jautājumā.

Tāpat jāmin arī Jelgavas cietumā ieslodzītajiem pieejamie zobārstniecības pakalpojumi, kuru sniegšanai bija noslēgts pakalpojumu līgums ar privātu klīniku. Apmeklējot cietuma zobārstniecības kabinetu, delegācija secināja, ka zobārstniecības instrumenti netiek pareizi sterilizēti un daži ir netīri, pat sarūsējuši. Šāda prakse ir nepieņemama. *CPT* uzskata, ka Cietuma pārvaldei sadarbībā ar Veselības ministrijas Veselības aprūpes kvalitātes kontroles nodaļu ir atbilstoši jāuzrauga visi veselības aprūpes pakalpojumi, par kuru sniegšanu ir noslēgts pakalpojumu līgums.

45. Kopumā delegācija, kura bija 2013. gada vizītē, secināja, ka atsevišķās jomās ir novērojami uzlabojumi (piemēram, medikamentu nodrošināšanā, attiecībā uz veselības aprūpes speciālistu pieejamību, attiecībā uz konfidencialitāti ārsta-ieslodzītā pārrunās u. c.). Tomēr vizītes laikā tika konstatētas arī vairākas nepilnības, kas jānovērš, un ir jāsteno pasākumi, lai nodrošinātu to, ka cietumā ieslodzītās personas saņem tādu pašu medicīnisko aprūpi, kādu saņem personas ārpus cietuma. Šajā sakarībā *CPT* uzskata, ka Veselības ministrijai ir vairāk jāiesaistās šo jautājumu risināšanā, lai palīdzētu nodrošināt optimālu veselības aprūpi ieslodzītajiem.

46. *CPT* iesaka Latvijas iestādēm pastiprināt centienus, lai turpinātu uzlabot veselības aprūpes nodrošināšanu ieslodzītajiem, ņemot vērā 44. un 45. punktā minētās piezīmes. Šajā sakarībā jāpalielina Veselības ministrijas nozīme cietuma veselības aprūpes jomā.

47. Abos cietumos kārtība, kādā tiek veikta medicīniskā apskate pēc uzņemšanas, joprojām ir tāda pati, kā aprakstīts ziņojumā par 2011. gada vizīti.

Tomēr joprojām var vēlēties, lai ievērojami tiktu uzlabota traumu reģistrēšana gan centrālajā traumā reģistrā, gan ieslodzīto personiskajās medicīniskajās lietās. Jāuzsver, ka konstatētās traumas ne vienmēr tiek sīki aprakstītas, un protokolos reti bija iekļauti ieslodzīto paziņojumi par šo traumu rašanos. Turklāt nevienā no pārbaudītajiem protokoliem nebija ārsta atzinuma par konstatēto traumu atbilstību ieslodzītā paskaidrojumiem par to rašanos. Jāpiebilst, ka attiecīgo prokuroru joprojām neinformē par tām traumām, kas ieslodzītajiem tika konstatētas pirmreizējā medicīniskajā apskatē; patiesībā, šķiet, ka cietuma veselības aprūpes dienestam nav pienākuma automātiski ziņot kompetentajai iestādei par traumām, kuras liecina par sliktu izturēšanos.

CPT vēlreiz aicina Latvijas iestādes nekavējoties rīkoties (tostarp izdot norādes un nodrošināt attiecīgo darbinieku apmācību), lai nodrošinātu to, ka protokolā, ko sagatavo pēc ieslodzītā medicīniskās apskates (gan pēc uzņemšanas cietumā²¹, gan ieslodzījuma laikā), ir šāda informācija: i) tās personas paziņojumu pārskats, kurai tiek veikta medicīniskā apskate (tostarp šīs personas apraksts par savu veselības stāvokli un jebkādi apgalvojumi par sliktu izturēšanos), ii) pilnīgs objektīvu medicīnisko secinājumu pārskats, kura pamatā ir rūpīgi veikta apskate, kā arī iii) veselības aprūpes speciālista novērojumi, ņemot vērā i) un ii) punktā minēto, norādot arī uz izteikto apgalvojumu atbilstību objektīvajiem medicīniskajiem secinājumiem. Protokolā būtu jāietver arī veikto papildu apskašu rezultāti, precīzi secinājumi no pārrunām ar speciālistu, kā arī attiecīgo traumu paredzētās ārstēšanas apraksts un citu veikto procedūru apraksts.

Ja ieslodzītajam ir ievainojumi, medicīnisko apskati protokolē uz īpašas šim mērķim paredzētas veidlapas ar „ķermeņa zīmējumu”, kurā var iezīmēt ievainojumu vietas; šādu protokolu glabā ieslodzītā medicīniskajā lietā. Turklāt traumas būtu jānofotografē; arī šīs fotogrāfijas ir jāievieto medicīniskajā lietā.

Ikreiz, kad veselības aprūpes speciālists reģistrē traumas, kuras atbilst ieslodzītā apgalvojumiem par sliktu izturēšanos (vai traumas, kuras pat bez ieslodzītā apgalvojumiem liecina par sliktu izturēšanos), protokols būtu sistemātiski jāiesniedz attiecīgajam prokuroram neatkarīgi no attiecīgās personas vēlmēm. Turklāt katras apskates rezultātiem, tostarp iepriekš minētajiem paziņojumiem un ārsta secinājumiem, ir jābūt pieejamiem attiecīgajam ieslodzītajam un tā advokātam.

48. Delegācija bija patīkami pārsteigta par veselības aprūpei paredzētajām telpām un aprīkojumu Cietumu slimnīcā Olainē. Tomēr apbēdina tas, ka šī iestāde, kura sāka darboties 2007. gadā un kurā bija aptuveni 200 gultas vietas, 2010. gadā bija daļēji jāslēdz finanšu krīzes dēļ, kas smagi skāra Latviju. Jāpiebilst, ka slimnīcas veselības aprūpes personāls tika samazināts no 176 personām uz 33 personām, un atsevišķas nodaļas, piemēram, iekšējās slimību un ķirurģijas nodaļa, tika slēgtas. Tāpēc slimnīca šobrīd uzņem galvenokārt psihiatrijas (30 vietas) un tuberkulozes pacientus (70 vietas)²², un tās augstiem standartiem atbilstošās telpas nevar pilnīgi izmantot.

Šajā sakarībā delegāciju informēja, ka ir plānots pakāpeniski palielināt slimnīcas budžetu, lai pieņemtu darbā papildu darbiniekus un atkal atvērtu slēgtās nodaļas. Šāds pavērsiens būtu vērtējams ļoti atzinīgi; *CPT* gribētu saņemt atjauninātu informāciju šajā jautājumā.

49. Komiteja noskaidroja, ka nesen ārvalstu organizācija piešķirusi finanšu resursus jauna atkarību centra izveidei cietumu slimnīcas tuvumā, kura paredzētā ietilpība būtu 200 vietas. Šis centrs paredzēts to ieslodzīto ārstēšanai, kuriem ir atkarība no narkotiskajām vielām, lai pēc tam šos ieslodzītos atvestu atpakaļ uz cietumu nodaļām no narkotikām brīvā vidē atlikušās soda daļas izciešanai. *CPT* gribētu saņemt informāciju par šā projekta īstenošanas gaitu.

²¹ Jēdziens „uzņemšana cietumā” ietver arī ieslodzītā atkārtotu uzņemšanu cietumā pēc tam, kad tas saistībā ar izmeklēšanu bijis pārvests uz policijas iecirkni.

²² Slimnīcā tika veiktas arī ambulatoro pacientu pārrunas ar speciālistiem un laboratorijas testi

4. Citi jautājumi

a) pirmstiesas apcietinājumā esošo ieslodzīto stāvoklis Rīgas Centrālcietumā

50. *CPT* ar lielām bažām norādīja, ka pirmstiesas apcietinājumā esošiem ieslodzītajiem piemērotais režīms Rīgas Centrālcietumā joprojām ir ļoti slikts; gandrīz visi šie ieslodzīti ir ieslēgti savās kamerās līdz pat 23 stundām diennaktī, un viņu nodarbe ārpus kameras sienām ir vienu stundu ilga pastaiga svaigā gaisā, kas notiek mazās kabīnēs, kā arī atsevišķos gadījumos – sporta aktivitātes.

***CPT* aicina Latvijas iestādes nekavējoties īstenot pasākumus Rīgas Centrālcietumā, lai attiecībā uz pirmstiesas apcietinājumā esošiem ieslodzītajiem izstrādātu un ieviestu vispusīgu ārpus kamerām veicamu nodarbju režīmu (tostarp ieslodzīto darbošanos grupā). Turklāt Komiteja atkārtoti iesaka paplašināt pastaigu laukumus Rīgas Centrālcietumā, lai ieslodzītajiem būtu iespēja veikt fiziskus vingrinājumus.**

51. Ņemot vērā vizītes mērķi (sk. 20. punktu), delegācija sīki nepārbaudīja ieslodzījuma materiālos apstākļus Rīgas Centrālcietumā. Šajā sakarībā *CPT* ar gandarījumu atzīmē, ka metāla slēgi no cietuma kameru logiem ir noņemti atbilstoši ilgstoši izteiktam Komitejas ieteikumam. Turklāt delegāciju informēja, ka iestādē veic renovācijas darbus un kopš 2011. gada vizītes ir izremontētas aptuveni 30 cietuma kameras. Tāpat noritēja darbs pie jauna ieslodzījuma bloka atvēršanas, kura ietilpība būtu 320 vietas un kurš atradās bijušās cietuma slimnīcas ēkā.

b) ieslodzījuma vietu darbinieki

52. Ziņojumā par 2011. gada vizīti *CPT* puda nopietnas bažas par ārkārtīgi zemu personāla komplektēšanas līmeni apmeklētajos cietumos un aicināja Latvijas iestādes steidzami pārskatīt cietuma darbinieku komplektēšanas līmeni.

Diemžēl 2013. gada vizītes laikā tika atklāts, ka šajā jomā nekāds progress nav vērojams; darbinieku komplektēšanas līmenis apmeklētajos cietumos joprojām ir acīmredzami nepietiekams. Piemēram, Rīgas Centrālcietumā bija tikai 230 cietumsargu vietu, un 76 no tām bija vakantas. Visā cietumu sistēmā bija apmēram 300 vakances uz cietumsargu vietām, un delegāciju informēja, ka, ņemot vērā nestandarta darba apstākļus cietumos un zemo atalgojumu, šīs brīvās vietas ir ļoti grūti aizpildīt.

***CPT* vēlreiz aicina Latvijas iestādes steidzami uzlabot cietuma darbinieku komplektēšanas līmeni; tāpēc vajadzētu izstrādāt rekrutēšanas stratēģiju, kuras pamatā būtu atbilstošs finansējums un labāki darba apstākļi.**

c) saziņa ar ārpasauli

53. *CPT* ar bažām norādīja, ka neatkarīgi no īpašajiem Komitejas ieteikumiem, kas tika sniegti pēc iepriekšējās vizītes, ieslodzītajiem, kuri izcieš sodu slēgta tipa cietumā, tostarp uz mūžu notiesātajiem, joprojām ir tiesības uz ļoti mazu apmeklējumu skaitu; labākajā gadījumā viņiem ir tiesības uz vienu apmeklējumu (īstermiņa vai ilgtermiņa) mēnesī²³. Arī telefonsarunu skaits, uz kādu šīs kategorijas ieslodzītajiem ir tiesības, ir ļoti ierobežots

²³ Ieslodzītajiem, kuri slēgta tipa cietumā izcieš sodu režīma zemākajā pakāpē, ir tiesības uz vismazāko apmeklējumu skaitu: uz četriem īsajiem (līdz divām stundām) un trim garajiem (līdz 12 stundām) apmeklējumiem gadā.

(labākajā gadījumā tās ir trīs telefonsarunas mēnesī). *CPT* atkārtoti iesaka Latvijas iestādēm būtiski palielināt to apmeklējumu skaitu, uz kādu šīs kategorijas ieslodzītajiem ir tiesības; visiem ieslodzītajiem neatkarīgi no soda izciešanas režīma pakāpes vajadzētu būt tiesībām uz vienas apmeklējuma stundas ekvivalentu nedēļā, un būtu labi, ja viņiem būtu viens apmeklējums nedēļā. Attiecībā uz telefonsakariem būtu jāpalielina arī pieļaujamo telefonsarunu maksimālais skaits.

54. Bažas rada arī tas, ka īsie notiesāto ieslodzīto apmeklējumi joprojām notiek slēgtos apstākļos (t. i., ieslodzīto no apmeklētāja šķir stikla nodalījums).

Komiteja pieņem, ka ārkārtas gadījumos šāda kārtība ir attaisnojama ar drošību saistītu apsvērumu dēļ, lai novērstu fizisku saskarsmi starp ieslodzīto un apmeklētāju. Tomēr parasti būtu jānodrošina atklāta apmeklējuma iespēja, savukārt slēgtam apmeklējumam ir jābūt tikai kā izņēmumam. *CPT* atkārtoti iesaka Latvijas iestādēm pārskatīt apmeklējumu režīmu visās ieslodzījuma vietās, lai nodrošinātu to, ka parasti īsie apmeklējumi notiek atvērto apstākļos.

PIELIKUMS

CPT FORMULĒTO IETEIKUMU, PIEZĪMJU UN INFORMĀCIJAS PIEPRASĪJUMU SARAKSTS

Policijas iecirkni

Ievadpiezīmes

ieteikumi

- Latvijas iestādēm jāveic pasākumi, lai nodrošinātu to, ka pirmstiesas apcietinājumā esošas personas vienmēr tiek laikus pārvestas uz ieslodzījuma vietu (8. punkts);
- Latvijas iestādēm jāveic pasākumi – tostarp likumdošanas jomā –, lai nodrošinātu to, ka ieslodzīto atvešana atpakaļ uz īslaicīgās aizturēšanas vietu tiek lūgta un atļauta tikai ārkārtas gadījumos īpašu iemeslu dēļ un uz iespējami īsāku laiku. Katrā atsevišķajā gadījumā šāda ieslodzītā atvešana uz īslaicīgās aizturēšanas vietu būtu jāpamato ar īpašu prokurora vai tiesneša atļauju; to nekādā gadījumā nevajadzētu darīt pēc policijas izmeklētāja ieskatiem (9. punkts);
- kamēr vien īslaicīgās aizturēšanas vietas izmantos, lai tajās turētu administratīvi aizturētas personas, Latvijas iestādēm jāveic pasākumi, lai nodrošinātu to, ka šajās iestādēs ir atbilstoši resursi, lai rūpētos par šādām aizturētām personām, ņemot vērā 11. punkta pirmajā daļā minētās piezīmes (11. punkts).

piezīmes

- būtu lietderīgi izvērtēt iespēju atcelt administratīvo aizturēšanu (11. punkts).

informācijas pieprasījumi

- atjaunināta informācija par tiesību akta grozījumu projektu, ar ko paredz kriminālatbildību par atsevišķiem administratīvajiem pārkāpumiem (10. punkts).

Apstākļi īslaicīgās aizturēšanas vietās

ieteikumi

- īslaicīgās aizturēšanas vietā Dobelē nekavējoties jāveic ievērojami remontdarbi, ņemot vērā 16. punktā aprakstītās nepilnības (18. punkts);
- visām personām, kuras tiek aizturētas policijā 24 stundas vai ilgāk, ir jāpiedāvā pastaigas svaigā gaisā, un visām personām, kuras īslaicīgās aizturēšanas vietā atrodas ilgāk par 48 stundām, ir jābūt tiesībām uz vismaz vienu stundu ilgu pastaigu svaigā gaisā katru dienu (19. punkts).

informācijas pieprasījumi

- precīzs pārskats par pasākumiem, kas veikti, lai novērstu 16. punktā minētās nepilnības īslaicīgās aizturēšanas vietās Jelgavā un Saldū (18. punkts).

Cietumi

Ievadpiezīmes

ieteikumi

- Latvijas iestādēm ir nekavējoties jāpārskata spēkā esošās tiesību normas attiecībā uz ieslodzīto dzīvojamo platību, lai nodrošinātu to, ka vairākvietīgo kameru platība ir vismaz 4 m² uz personu (22. punkts).

Uz mūžu notiesāto stāvoklis

ieteikumi

- jāveic tūlītēji pasākumi, lai pilnīgi nodalītu tualetes (t. i., no grīdas līdz griestiem) no pārējās kameras telpas uz mūžu notiesāto kamerās Daugavgrīvas cietumā (kā arī citās vairākvietīgās kamerās iestādēs, kur tualetes cietuma kamerās nav pilnīgi nodalītas) (25. punkts);

- nekavējoties jāveic pasākumi Jelgavas cietumā, lai nodrošinātu to, ka visiem uz mūžu notiesātajiem soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē ik dienas ir pieejama pulcēšanās telpa. Turklāt tiem uz mūžu notiesātajiem, kuri tiek turēti vieninieku kamerās, būtu jānodrošina iespēja pastaigas laikā kontaktēties ar citiem uz mūžu notiesātajiem. Pagalmiem ir jābūt pietiekami lieliem, lai ieslodzītie varētu tajos nodarboties ar fiziskām aktivitātēm (30. punkts);

- Latvijas iestādēm jāveic pasākumi Daugavgrīvas un Jelgavas cietumā, lai izstrādātu un ieviestu vispusīgu režīmu, ar ko nodrošina pasākumus ārpus kameras sienām (piemēram, darbu, vēlams ar profesionālu vērtību, izglītību, sportu, atpūtas/pulcēšanās iespējas) visiem uz mūžu notiesātajiem, tostarp tiem, kuri atrodas soda izciešanas režīma zemākajā pakāpē (30. punkts);

- ņemot vērā 34. un 35. punktā minētās piezīmes (36. punkts), Latvijas iestādēm ir nekavējoties jārikojas, lai veiktu jaunu un vispusīgu individuālā riska novērtējumu attiecībā uz visiem gadījumiem saistībā ar personām, kas notiesātas uz mūžu, Daugavgrīvas un Jelgavas cietumā, kuros atsākta roku dzelžu piemērošana;

- Latvijas iestādēm jāpārskata attiecīgie tiesību akti par cietuma ārstu nozīmi saistībā ar roku dzelžu piemērošanu uz mūžu notiesātajiem, ņemot vērā 37. punktā minētās piezīmes (37. punkts);

- Latvijas iestādēm jāpārvērtē video novēšanas izmantošana cietuma kamerās Daugavgrīvas cietumā, ņemot vērā 38. punktā minētās piezīmes (38. punkts);

- Latvijas iestādēm jāveic pasākumi, tostarp likumdošanas jomā, lai sāktu procesu uz mūžu notiesāto integrēšanai vispārējā ieslodzīto kategorijā, ņemot vērā 39. punktā minētās piezīmes. To darot, iestādēm būtu jāņem vērā *inter alia* Eiropas Padomes Ministru komitejas Ieteikums Rec(2003)23 par cietuma administrācijas izturēšanos pret uz mūžu ieslodzītajiem un ilgtermiņa ieslodzītajiem (39. punkts).

informācijas pieprasījumi

- atjaunināta informācija par remontdarbiem Jelgavas cietumā, tostarp precīzs pārskats par pasākumiem, kas veikti, lai uzlabotu materiālos apstākļus (tostarp pilnīgi nodalītu tualetes no pārējās kameras telpas) uz mūžu notiesāto blokā (26. punkts);
- precīza informācija par rezultātiem, ko sniedz uz mūžu notiesāto jaunais un vispusīgais individuālā riska novērtējums, kuru 36. punktā ierosināja *CPT* attiecībā uz nepieciešamību piemērot drošības līdzekļus (36. punkts).

Veselības aprūpes pakalpojumi

ieteikumi

- Latvijas iestādēm jāveic pasākumi, lai uzlabotu veselības aprūpes personāla komplektēšanas līmeni Rīgas Centrālcietumā un Jelgavas cietumā, ņemot vērā 41. punktā minētās piezīmes. Turklāt visās ieslodzījuma vietās vienmēr vajadzētu būt personai, kas ir kompetenta sniegt pirmo palīdzību; vēlams, lai tā būtu persona ar atzītu medicīniskās aprūpes kvalifikāciju (41. punkts);
- jāizskauž prakse, kad ieslodzītie tiek nodarbināti kā māsu palīgi, un jānodrošina, ka neviens ieslodzītais nevar piekļūt citu ieslodzīto personīgajiem medicīnas datiem (42. punkts);
- Latvijas iestādēm jāpastiprina centieni, lai turpinātu uzlabot veselības aprūpes nodrošināšanu ieslodzītajiem, ņemot vērā 44. un 45. punktā minētās piezīmes. Šajā sakarībā jāpalielina Veselības ministrijas nozīme cietuma veselības aprūpes jomā (46. punkts);
- Latvijas iestādēm nekavējoties jārīkojas (tostarp jāizdod norādes un jānodrošina attiecīgo darbinieku apmācība), lai nodrošinātu to, ka protokolā, ko sagatavo pēc ieslodzītā medicīniskās apskates (gan pēc uzņemšanas cietumā, gan ieslodzījuma laikā), ir šāda informācija: i) tās personas paziņojumu pārskats, kurai tiek veikta medicīniskā apskate (tostarp šīs personas apraksts par savu veselības stāvokli un jebkādi apgalvojumi par sliktu izturēšanos), ii) pilnīgs objektīvu medicīnisko secinājumu pārskats, kura pamatā ir rūpīgi veikta apskate, kā arī iii) veselības aprūpes speciālista novērojumi, ņemot vērā i) un ii) punktā minēto, norādot arī uz izteikto apgalvojumu atbilstību objektīvajiem medicīniskajiem secinājumiem. Protokolā būtu jāietver arī veikto papildu apskašu rezultāti, precīzi secinājumi no pārrunām ar speciālistu, kā arī attiecīgo traumu paredzētās ārstēšanas apraksts un citu veikto procedūru apraksts. Ja ieslodzītajam ir ievainojumi, medicīnisko apskati protokolē uz īpašas šim mērķim paredzētas veidlapas ar „ķermeņa zīmējumu”, kurā var iezīmēt ievainojumu vietas; šādu protokolu glabā ieslodzītā medicīniskajā lietā (47. punkts);
- ikreiz, kad veselības aprūpes speciālists reģistrē traumas, kuras atbilst ieslodzītā apgalvojumiem par sliktu izturēšanos (vai traumas, kuras pat bez ieslodzītā apgalvojumiem liecina par sliktu izturēšanos), protokols sistemātiski jāiesniedz attiecīgajam prokuroram neatkarīgi no attiecīgās personas vēlmēm. Turklāt katras apskates rezultātiem, tostarp iepriekš minētajiem paziņojumiem un ārsta secinājumiem, jābūt pieejamiem attiecīgajam ieslodzītajam un tā advokātam (47. punkts).

piezīmes

būtu vēlams nofotografēt ieslodzīto ievainojumus; šīs fotogrāfijas būtu jāuzglabā medicīniskajā lietā (47. punkts).

informācijas pieprasījumi

- atjaunināta informācija par iecerēm pakāpeniski palielināt Cietumu slimnīcas Olainē budžetu, lai pieņemtu darbā papildu darbiniekus un atkal atvērtu slēgtās nodaļas (48. punkts);
- informācija par progresu saistībā ar jaunā atkarību centra projekta īstenošana (49. punkts).

Citi jautājumi

ieteikumi

- Latvijas iestādēm nekavējoties jāveic pasākumi Rīgas Centrālcietumā, lai attiecībā uz pirmstiesas apcietinājumā esošiem ieslodzītajiem izstrādātu un ieviestu vispusīgu ārpus kamerām veicamu nodarbjū režīmu (tostarp ieslodzīto darbošanos grupā) (50. punkts);
- Rīgas Centrālcietuma pastaigu laukumi jāpaplašina, lai ieslodzītajiem būtu iespēja veikt fiziskus vingrinājumus (50. punkts);
- Latvijas iestādēm steidzami jāuzlabo cietuma darbinieku komplektēšanas līmeņi; tāpēc jāizstrādā rekrutēšanas stratēģija, kuras pamatā būtu atbilstošs finansējums un labāki darba apstākļi (52. punkts);
- Latvijas iestādēm būtiski jāpalielina to apmeklējumu skaits, uz kādu ir tiesības ieslodzītajiem, kuri sodu izcieš slēgta tipa cietumā; visiem ieslodzītajiem neatkarīgi no soda izciešanas režīma pakāpes vajadzētu būt tiesībām uz vienas apmeklējuma stundas ekvivalentu nedēļā, un būtu labi, ja viņiem būtu viens apmeklējums nedēļā. Attiecībā uz telefonsakariem būtu jāpalielina arī pieļaujamo telefonsarunu maksimālais skaits (53. punkts);
- Latvijas iestādēm jāpārskata apmeklējumu režīms visās ieslodzījuma vietās, lai nodrošinātu to, ka parasti šie apmeklējumi notiek atvērto apstākļos (54. punkts).